

Ezt a játékot játszottam már erdei útvonalon is, ahol állatok voltak a kereszteződések szereplői. Tapasztalom szerint a lopós vakondot nem árulják be ilyen hevesen az Erdei Hírmondó szerkesztőjének. Volt egy kisiskolás csoport, amelyben egyenesen eltitkolták a lopás tényét, mire a megbeszélésen „felolvastam” azt a cikket az újságból, amit az ő nyilatkozatuk alapján írtak a sajnálatos tényről, miszerint senki nem tudja rejtélyes eltűnések okát. Ez a csoport ekkor visszaküldött egy utazót, hogy keresse fel az újságírókat, és írjanak egy cikket Helyesbítés címen. A csoport újra kinyitotta az okmányirodát, végigküldte tábláról táblára azt az egy gyereket, míg elért a második kereszteződéshez, ahol előhívta az újságírókat. Ez a konkrét játék jól bizonyította számomra, hogy milyen remek pedagógiai feladat a csoport pillanatnyi döntéséhez igazítani a közös történetet.

Egyébként általában mit bizonyít a titkok játéka? Számomra azt, hogy a dolgok nem egyszerűen fehérek vagy feketék...

Fodor Mihály tréningvezetés közben. Spárta-dráma, 2008. augusztus 13. Kaposi László felvétele

„Értékekkel kísérletezünk...”

beszámoló a Színházi Nevelési Társulatok Országos Találkozásának programjáról

Hajós Zsuzsa

A Kerekasztal Színházi Nevelési Központ 2008-ban olyan találkozót szervezett, amely egyszerre kívánta kielégíteni a szakma belső fejlődése és a színházi nevelés határterületei felé való nyitás igényeit. Két nagyobb léptékű program megvalósulásáról számolhatunk be néhány sorban.

Március 6-8. között Dombóváron gyűlt össze tíz társulat csaknem 60 képviselője, ami jelentős előrelépésnek számít a korábbi 4-5 működő színházi nevelési csoporthoz képest. A szervező Kerekasztal Színházi Nevelési Központ mellett jelen voltak: Budapestről a Káva Kulturális Műhely, a Méta Kommunikációs Nevelési Kör és a 21. Színház a Nevelésért, a miskolci Ficak Színházi Nevelési Csoport, a szentendrei Nyitott Kör, Pécsről az Oberon Társulat és egy alakulóban levő csoport képviselői, az almásházai Táltos

Társzínház, a gödöllői Garabonciás Szintársulat és a Kacsaringók Virtustársulat tagjai. E három nap programja elsősorban módszertani képzésről szólt, ennek főbb területeiről a két hivatásos társulat, a Káva Kulturális Műhely és a Kerekasztal sokéves tapasztalattal rendelkező munkatársai vezettek műhelymunkákat. A társulatok tagjainak összekeverésével kialakított vegyes csoportok olyan témák kapcsán gondolkodhattak az adott szakterületekről, amelyek a mai színházi nevelési programok főbb irányait jelzik. Négy különböző kiindulási pont (történelmi esemény, mese, központi fogalom, „kampány-téma”) alapján foglalkoztunk a tanári szerepbéléssel, a kerettávolsággal, a színházi- és a csoportbontásos munkával.

A dombóvári találkozó alkalmat adott komoly szakmai vitákra is. A külső szemlélőben felmerülő kérdésekről Golden Dániel cikkében olvashattunk a DPM legutóbbi (35.) számában.

A színházi nevelés alapvetően és látványosan két rendkívül izgalmas terület határán áll. Egyszerre épít a színház kínálta lehetőségekre, hoz létre, mutat be komplett színházi előadásokat, és komolyan veszi pedagógiai feladatát is, tanulási lehetőséget kínálva fiataloknak olyan kérdések és problémák kapcsán, melyekről iskolában ritkán beszélhetnek. Azt gondolom azonban, hogy a TIE (Theatre in Education – színház a nevelésben) ennél több tudománnyal is érintkezik. Legszorosabb kapcsolódásként része a drámapedagógiának, másrészt erősen hat rá a szociológia, a pszichológia, de még a filozófia és az etika is. A kérdés azonban törvényszerűen felmerül: kölcsönhatás-e ez, vagyis a másik oldalról nézve látható-e ez a hatás, és van-e visszahatás?

A találkozó budapesti programjára ennek vizsgálata céljából is a színházi nevelés határterületeiről hívtunk meg munkánk iránt érdeklődő szakértőket, hogy kiderülhessen, a tudomány és művészet képviselői miben látják a TIE előnyeit és hátrányait, hogyan definiálják azt saját szakterületükhöz képest. A budapesti találkozót *Trencsényi László*, az ELTE egyetemi docense nyitotta meg.

Beszélgetőtársaink voltak:

- *Arató László*, pedagógus, a Magyaratanárok Egyesületének elnöke
- *Bagossy László*, rendező
- *Kaposi László*, rendező-drámatanár, a színházi nevelés magyarországi meghonosítója
- *Tibori Tímea*, szociológus, az MTA Szociológiai Kutatóintézetének munkatársa
- *Fülöp Márta*, pszichológus
- Moderátor: *Golden Dániel*, filozófus, drámapedagógus

„A színházi nevelés segítségével a gyerekek önmagukról, az őket körülvevő világról és hozzá való viszonyukról tanulhatnak: ez által tisztában lehetnek önmagukkal, és felelősséget vállalhatnak tetteikért. A színházi nevelés azt teszi, amit a színházat és a demokráciát létrehozó elődeink, a görögök elvárnának tőlünk, akik azt mondták: ismerd magad, különben pusztán fogyasztod az időt, teret, levegőt és táplálékot.” E néhány sor is, melyben Edward Bond, kortárs angol drámaíró – aki a színház közül leginkább ismerheti a TIE működését, hiszen több drámát is írt a Belgrade és a Big Brum TIE Company számára – foglalja össze meglátásait a színházi nevelésről, arról tanúskodik, hogy a színházi nevelési programok a világhoz a maga teljességében szeretnék megnyitni a hozzáférést a fiatalok számára. Talán ezért is vált valamennyi határterületet képviselő szakember számára fontossá vagy izgalmassá a látott foglalkozások más-más részlete, rétege. A beszélgetés alatt érintett témákból és elhangzott kérdésekből hadd emeljem ki azokat, melyek azóta többször is, újra előkerültek szakmai munkánk során.

- demokráciára nevelés – állampolgári nevelés, aktív állampolgárság, érdekképviselés, társadalmi és csoportdinamikai folyamatok modellálása
- saját élmény bevitele, élő problémák kijátszása
- jelnyelv tanítása – színházra nevelés, cselekvés és jelentés
- esztétikai élményszerzés és pedagógiai célok ütközése vagy harmonizálhatósága
- a megnyílás lehetősége, játékba feledkezés, közösségi játékélmény
- „horzsolódásmentes tapasztalatszerzés”, „a fikció által létrehozott laboratórium, melyben értékekkel kísérletezünk”
- önismeret, útkeresés, alternatívák találása
- a tanulás helye, Vigotszkij „optimális fejlődési zóna”-elmélete, elsajátítási motiváció, kooperatív tanulás

A felsorolt témákat szakértőink sem fejtették ki minden esetben, és én sem teszem. Álljanak itt fontos hívó- és kulcsszavakként, melyek alapján saját munkánkról is átfogóbb képet alkothatunk.

A programban ezután rövid demonstrációk következtek – Wedekind A tavasz ébredése című drámájából készült színházi jelenet feldolgozásának különböző módjait mutatták be színházzal és neveléssel foglalkozó kollégáink – rávilágítva a beavató színház, a drámafoglalkozás, a színházat feldolgozó drámamunka és a színházi nevelési foglalkozás közötti különbségekre.

Drámaóra az iskolában – Tóth Adél, az Óbudai Waldorf Iskola drámapedagógusa

Színházi előadást feldolgozó drámafoglalkozás – Végvári Viktória, a Kolibri Színház munkatársa

Beavató színház – Honti György, színész

Színházi nevelési foglalkozás – a Káva Kulturális Műhely és a Kerekasztal színész-drámatanárai

A különböző feldolgozási módok bemutatása, nemcsak arra volt alkalmas, hogy az egymástól nevükben csak kissé eltérő nevelési folyamatokat megkülönböztessük egymástól, hanem hogy felfedezzük azok hasonlóságait, észleljük a hangsúlyeltolódásokat a célokban és eszközökben, és megismerjük a különböző kifejezések mögötti gondolkodásmódokat is. E programrész tanulságai még több vitanap és cikksorozat alapját képezhetik, és igyekszünk is a jövőben sort keríteni arra, hogy a színházi eszközökkel való nevelés különböző ágait mélyebben megismerhessük.

A nap végére ugyan nem oldódott meg egyértelműen a kérdés, amivel belevágtunk a szervezésbe, hogy van-e valójában kölcsönhatás a határterületek és a TIE között, de az egyértelműen kiderült, hogy akár lehetne is. Érdemes elgondolkodni azonban, hogy mennyire vagyunk hibásak abban, hogy a munkánkra hatással levő tudományok és művészetek képviselői minden alkalommal újra és újra rácsodálkoznak a színházi nevelési foglalkozások létezésére anélkül, hogy visszahatni hagynák belőle mindazt, ami alkalmas vagy alkalmas lehetne rá.

Résztevők a Színházi Nevelési Társulatok Országos Találkozóján. 2008. május 16. Kaposi László felvétele